

МІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології і туризму

КУРСОВА РОБОТА
з психології

на тему: «Мотивація навчання в учнів молодшого шкільного віку»

Студентки 3 курсу групи СОа 15-20
педагогічного факультету романо-
германської та української філології
Спеціальності 014 Середня освіта

Скляр Катерини Романівни

Науковий керівник: д. психол. н.,
професор Бондаренко О.Ф.
кафедра психології і туризму

Кафедра педагогіки, методики викладання
іноземних мов та інформаційно -
комунікаційних технологій

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії:

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ».....	5
1.1 Визначення поняття «мотивація навчання».....	5
1.2. Фактори, що впливають на мотивацію до навчання.....	7
1.3. Роль мотивації навчання у формуванні компетентності до навчання.....	8
РОЗДІЛ 2 ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ У УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	11
2.1. Типи мотивації навчання в учнів молодшого шкільного віку.....	11
2.2. Формування мотивації навчання у молодших школярів.....	12
2.3. Інструменти та методи підвищення мотивації навчання.....	14
2.4. Роль родини та педагогічного колективу у формуванні мотивації навчання у молодших школярів.....	15
РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ У УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	18
3.1. Загальні рекомендації.....	18
3.2. Рекомендації для батьків та педагогів.....	19
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Актуальність. Один з найважливіших аспектів успішного навчання є мотивація. Мотивація може бути різною для кожної людини, але вона дуже важлива для дітей та молоді, які вивчають нові предмети та навички. Мотивація допомагає учням зосередитися, зрозуміти та запам'ятати матеріал, а також збільшити їхні досягнення в навчанні.

Мотивація є ключовим фактором у процесі навчання та впливає на результативність навчання. Учні, які мають високий рівень мотивації, зазвичай досягають кращих результатів у навчанні, проявляють більшу зацікавленість до предметів та більш активно беруть участь у навчальному процесі.

Дана робота є актуальною, особливо з огляду на сучасну освітню систему, яка все більше зосереджується на розвитку особистісних якостей учнів молодшого шкільного віку та врахуванні їхніх індивідуальних потреб та інтересів.

Метою дослідження є проаналізувати різні аспекти мотивації навчання учнів молодшого шкільного віку, зокрема виявити основні фактори, що впливають на мотивацію та запропонувати рекомендації для підвищення мотивації учнів.

Об'єктом дослідження є мотиваційні фактори, що впливають на навчальну діяльність учнів молодшого шкільного віку.

Предметом дослідження є фактори, що впливають на мотивацію учнів до навчання, їхні особистісні та соціальні характеристики, а також ефективність різних підходів до підтримки та збудження мотивації в навчальному середовищі.

Завдання дослідження полягають у наступному:

1. Вивчити різноманітні чинники, які впливають на мотивацію навчання учнів, такі як соціальний статус, інтерес до предметів, ступінь складності завдань тощо.
2. Визначити, які форми мотивації (внутрішня, зовнішня) найбільш поширені серед учнів молодшого шкільного віку.
3. Визначити, як впливає на мотивацію навчання учнів домашнє середовище, а саме, яка роль батьків у формуванні мотивації до навчання.
4. Вивчити, які методи та підходи до навчання найбільш ефективні з точки зору формування мотивації навчання учнів.
5. Дослідити, які фактори можуть впливати на зниження мотивації навчання учнів, такі як незадовільна успішність, відчуття втоми від навчання тощо.

Теоретична значущість полягає в тому, що дослідження дозволить встановити зв'язок між мотивацією та навчанням учнів молодшого шкільного віку, розкрити особливості мотивації учнів даної вікової групи та допоможе розробити ефективні педагогічні стратегії та методики, які б покращували мотивацію учнів.

Практична значущість полягає в тому, що на дослідження можна розробити педагогічні стратегії та методики, які допоможуть покращити мотивацію учнів молодшого шкільного віку до навчання. Також дослідження може допомогти педагогам та батькам зрозуміти, які фактори впливають на мотивацію учнів, які методи можуть бути ефективними в розвитку мотивації та може допомогти учням самим зрозуміти, які фактори впливають на їхню мотивацію та як вони можуть самостійно працювати над її підвищенням.

Структура курсової роботи має вступ, основну частину, що включає в себе три окремі розділи, що висвітлюють окремі особливості досліджуваного питання, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг курсової роботи складає 27 аркушів машинописного тексту формату А4.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ»

1.1 Визначення поняття «мотивація навчання»

Мотивація навчання - це психологічний процес, що включає в себе комплекс внутрішніх і зовнішніх факторів, які збуджують, направляють та підтримують активність учнів у процесі навчання.

Внутрішні фактори мотивації навчання можуть включати інтерес до предмету, бажання зростання та розвитку особистості, задоволення від успіхів в навчанні та інші. Зовнішні фактори мотивації навчання можуть включати похвалу від батьків та вчителів, призові, бажання задовольнити очікування оточуючих тощо. Загалом, образи мотивації тримають у своїх руках спільно вчитель та учні [5].

Мотивація є провідним фактором, що регулює активність, поведінку, діяльність особистості. Будь-яка педагогічна взаємодія з тим, хто навчається, стає ефективним тільки з урахуванням особливостей його мотивації. За об'єктивно однаковими діями учнів можуть бути різні причини. спонукальні джерела одного і того ж вчинку можуть бути абсолютно різними

Найважливішою з мотиваційних концепцій є концепція потреб. Потреби - це стани людини, що виникають внаслідок усвідомленої потреби в певних об'єктах, необхідних для її існування та розвитку. Отже, потреби є одним з основних джерел людської активності.

Іншим поняттям, що описує мотиваційну сферу людини, є мотивація. Мотивація - це внутрішнє прагнення людини до певного виду діяльності (робота, спілкування, поведінка, навчання), що задовольняє певні бажання. При цьому

мотивація виступає як спонукальний і визначальний чинник на пряму діяльності та вибору об'єкта (матеріального або ідеального), на який вона спрямована.

Важливу роль у загальній структурі мотиваційної сфери належить меті. Мета - це свого роду ідеальний образ, прогностична модель бажаних людиною умов життя. Вони є конкретним способом визначення людської діяльності, законом, який визначає характер людського життя, перетворюючи його просте пристосування до навколишнього середовища на активне творче перетворення світу. Інакше кажучи, метою можна вважати кінцевим результатом усього того, до чого прагне людина, тобто діяльності, спрямованої на задоволення її потреб [3].

Характерною особливістю людської діяльності є те, що вона є свідомою і цілеспрямованою. Саме в ній і через неї люди реалізують свої цілі, змінюють у реальності свої плани та ідеї. Для досягнення мети необхідно враховувати умови, в яких вона має бути реалізована. Співвідношення між цілями та умовами визначає конкретне завдання, яке має бути вирішене дією.

На додаток до потреб, мотивів і цілей, також можна розглядати інтереси, бажання та завдання як мотивуючі чинники для навчання. Інтерес - це пізнавальна потреба, тобто зацікавленість людини в чому-небудь. Вищим рівнем такої діяльності, притаманної лише людині. Є наукові, художні та творчі інтереси. Найважливішою причиною формування інтересу до навчання є виховання широкої соціальної мотивації до цієї діяльності та розуміння її сенсу.

Бажання - це відображення прагнення до переживання, яке перетворюється на ефективне мислення щодо реалістичних можливостей задоволення цього бажання, тобто щодо можливості володіти або робити щось. Це повною мірою стосується знань, необхідних для досягнення мети.

Намір є наступною стадією бажання і являє собою усвідомлене прагнення виконати дію відповідно до наміченої програми для досягнення запланованого результату. Отже, бажання і намір - це суб'єктивні стани, що виникають у відповідь на обставини і швидко змінюють один одного у відповідь на зміну умов поведінки.

Завдання як структурний елемент мотивації виступає як приватний ситуаційно-мотиваційний фактор, що виникає тоді, коли в процесі виконання дій, спрямованих на досягнення певної мети, виникає труднощі або інша перешкода, які необхідно подолати за допомогою постановки та вирішення конкретної задачі [11].

У книзі "Дитяча психологія" Тетяна Дуткевич розглядає питання мотивації дітей в молодшому шкільному віці. Вона стверджує, що мотивація є ключовим фактором успіху у навчанні та розвитку дитини. Авторка відзначає, що для досягнення успіху в навчанні дитина повинна мати внутрішню мотивацію, яка ґрунтується на самодостатності, задоволенні від досягнень та бажанні вивчати нове [7].

1.2. Фактори, що впливають на мотивацію до навчання

Мотивація навчання може бути різною у різних учнів, і вона може змінюватися з часом, в залежності від різних факторів, таких як життєві обставини, взаємодія з вчителем та однокласниками, підхід до навчання та інші. Для досягнення успіху у навчанні важливо знати та розуміти фактори, які впливають на мотивацію навчання учнів, та застосовувати ефективні методи та стратегії, які допоможуть підтримувати та підвищувати рівень мотивації учнів [4].

Існує декілька факторів, які можуть впливати на мотивацію навчання учнів. У книзі "Психологічні основи дитячої самопрезентації" Наталія Корчакова звертає увагу на різноманітні фактори, що впливають на мотивацію дітей молодшого шкільного віку [10], а саме:

1. Індивідуальні риси учнів: рівень інтелектуальних здібностей, темперамент, стиль навчання та інші особливості особистості можуть впливати на рівень мотивації навчання.
2. Інтерес до предмету: якщо учень відчуває зацікавленість до того, що він навчається, то його мотивація буде вищою.
3. Очікування успіху: якщо учень вірить у свою можливість досягти

успіху у навчанні, то це підвищить його мотивацію. Контроль над навчальним процесом: якщо учень відчуває контроль над своїм навчанням, то його мотивація буде вищою, оскільки він буде відчувати більшу відповідальність за свої результати.

4. Відносини з вчителем: стосунки між учнем та вчителем можуть впливати на мотивацію навчання. Якщо вчитель підтримує позитивну атмосферу в класі та виявляє інтерес до успіхів своїх учнів, то це може підвищити мотивацію навчання учнів.

5. Соціальне оточення: сім'я, друзі та оточення також можуть впливати на мотивацію навчання учнів. Якщо оточення підтримує інтерес до навчання та високі очікування від учнів, то це може підвищити їх мотивацію [8].

6. Доступність ресурсів: доступність належних навчальних ресурсів та засобів також може впливати на мотивацію навчання учнів. Якщо учні мають доступ до необхідних матеріалів, технологій та інших ресурсів, то це може допомогти їм досягти успіху та зберегти мотивацію для навчання.

7. Методи навчання: методи навчання, які використовуються в класі, також можуть впливати на мотивацію учнів. Якщо методи навчання є цікавими, забезпечують практичність та взаємодію, то це може збільшити мотивацію учнів до навчання.

8. Оцінювання: спосіб, яким учні оцінюються, також може впливати на їх мотивацію. Якщо оцінювання відбувається на основі розвитку та підтримки, а не на основі порівняння та конкуренції, то це може сприяти підвищенню мотивації учнів [20].

Враховуючи ці фактори, вчителі можуть спланувати свої уроки та навчальні програми з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей учнів, що може сприяти підвищенню їх мотивації для навчання та досягненню успіху.

1.3. Роль мотивації навчання у формуванні компетентності до навчання

Мотивація навчання грає важливу роль у формуванні компетентності до навчання. Компетентність до навчання означає здатність до самостійного і ефективного навчання. Ця компетенція включає у себе набір навичок, які допомагають учневі вчитися і розвиватися на протязі всього життя. У книзі "Основи вікової психології" Н.М. Токарева детально описує роль мотивації навчання в процесі розвитку дитини [19]. Деякі з найважливіших компонентів компетентності до навчання включають:

1. Уміння планувати і керувати своїм часом. Дане уміння є важливою навичкою для досягнення успіху в будь-якій сфері життя, в тому числі і в навчанні. Ця навичка передбачає здатність оцінювати, скільки часу потрібно на виконання певного завдання, розподіляти час між різними завданнями, дотримуватися графіка та знаходити ефективні способи виконання роботи.

Учні, які вміють планувати і керувати своїм часом, можуть бути більш продуктивними та ефективними в навчанні, оскільки вони можуть зосередитися на навчальних завданнях та виконувати їх у встановлений строк. Вони можуть також краще керувати своїм навчальним процесом, роблячи певні корективи в залежності від того, як просувається навчання.

2. Уміння поставити цілі та розробити стратегії для досягнення цих цілей. Це уміння дозволяє учням бути орієнтованими на результат та діяти систематично для досягнення бажаного.

Ключовою частиною цього процесу є постановка реалістичних та досяжних цілей. Учні повинні зрозуміти, що їхні цілі повинні бути конкретними, міркуваними, досяжними, релевантними та часово обмеженими. Наприклад, ціллю може бути отримання певного бали на екзамені, написання есе за визначений термін або завершення певного проекту [18].

3. Уміння знаходити та використовувати різноманітні ресурси для навчання, такі як книги, статті, інтернет-ресурси тощо. Дане уміння є дуже важливою компетенцією для успішного навчання. Сучасний світ швидко змінюється, і інформація з'являється все швидше та швидше.

Учні повинні бути готові до постійного навчання та оновлення своїх знань, тому вміння знаходити та використовувати різноманітні навчальні ресурси допоможе їм успішно пройти навчальний процес. Ця компетенція включає в себе вміння шукати та знаходити інформацію з різних джерел, таких як книги, статті, інтернет-ресурси, відео та інші матеріали.

4. Уміння самостійно оцінювати свій прогрес і визначати, як можна поліпшити свої результати. Дане вміння є важливим елементом успішного навчання. Це дозволяє учневі бути відповідальним за своє власне навчання та визначати, які кроки потрібно зробити для досягнення мети.

Оцінюючи свій прогрес, учень може визначити свої слабкі та сильні сторони, що допоможе йому зосередитися на розвитку необхідних навичок та вмінь. Також, самостійна оцінка допоможе учневі визначити, які знання та навички він вже здобув, і які ще потрібно розвивати для досягнення бажаного рівня компетентності.

Мотивація навчання може бути ключовим фактором у розвитку цих компетенцій. Якщо учень має сильну мотивацію до навчання, то він буде більш зацікавлений у вивченні нових знань та набутті нових навичок. Крім того, висока мотивація може допомогти учневі зберігати і підтримувати інтерес до навчання навіть у випадку зустрічі з труднощами [21].

Вчителі та батьки можуть допомогти учням зберігати внутрішню мотивацію, створюючи стимулююче навчальне середовище та демонструючи, як знання та навички можуть бути корисними та захоплюючими. Крім того, важливо пам'ятати, що кожен учень має свою власну мотивацію та вчителі та батьки повинні бути готові до індивідуального підходу до кожного учня та його потреб.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ У УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Типи мотивації навчання в учнів молодшого шкільного віку

Учні молодшого шкільного віку можуть мати різноманітні мотивації навчання. Огляд літератур показує, що основними типами мотивації є:

1. Задоволення від самого процесу навчання. Для деяких учнів, навчання може бути джерелом задоволення, яке вони отримують від вивчення нових знань та навичок. Ці учні можуть бути зацікавлені в тому, що вони можуть робити, вчиняти, читати і розуміти нові відомості та думки, які вони знаходять у книгах, інтернеті тощо.
2. Досягнення успіху. Інші учні можуть мати мотивацію досягнення успіху в навчанні. Ці учні можуть бути високо мотивовані, щоб отримати високі оцінки, отримати похвалу вчителя і показати своїм батькам, що вони успішні.
3. Бажання зрозуміти світ. Інша мотивація полягає у бажанні зрозуміти світ. Ці учні можуть бути зацікавлені в тому, що вони можуть зрозуміти, як функціонують різні процеси, системи та інші аспекти навколишнього світу. Вони можуть відчувати мотивацію вивчати науки, які допоможуть їм краще розуміти світ навколо себе.
4. Соціальна мотивація. Для деяких учнів мотивація може бути пов'язана з бажанням бути прийнятими своїми однолітками та вчителями.

Ці учні можуть бути мотивовані бажанням бути частиною групи, бути визнаними своїми однолітками, демонструвати свої навички і здібності.

5. Зовнішня мотивація. Учні можуть мати зовнішню мотивацію, коли вони мотивуються зовнішніми факторами, такими як нагороди або страх покарання. Наприклад, деякі учні можуть бути мотивовані отримати високу оцінку, щоб отримати подарунок від батьків або відвідати вечірку з друзями. Інші можуть бути мотивовані боятися покарання, такого як додаткові домашні завдання або зменшення їхнього часу для ігор, якщо вони не зможуть отримати високі оцінки.

6. Внутрішня мотивація. Є також особиста мотивація, яка базується на особистих цілях, інтересах і цінностях учнів. Ці учні можуть бути мотивовані досягненням особистих цілей, таких як навчання нової мови або вивчення конкретної науки, яка вони цікавляться. Вони можуть бачити свої особисті цілі як пріоритетніше, ніж зовнішні фактори, такі як оцінки або нагороди [1].

Отже, учні молодшого шкільного віку можуть мати різноманітні мотивації навчання, і важливо, щоб вчителі розуміли ці мотивації, щоб допомогти учням досягати своїх навчальних цілей. Вчителі можуть використовувати різноманітні методи навчання та мотивації, щоб надихнути учнів і забезпечити їхнє успішне навчання [14].

2.2. Формування мотивації навчання у молодших школярів

Мотивація навчання у молодших школярів формується через різні чинники, які включають як внутрішні, так і зовнішні фактори. Існує декілька основних способів формування мотивації навчання у молодших школярів, такі як:

1. Зацікавленість. Для того, щоб учень був зацікавлений в навчанні, вчителі повинні створювати цікаві уроки, використовуючи різноманітні методи та підходи до викладання матеріалу. Наприклад, використання ігрових елементів, змагань, експериментів та практичних завдань може

допомогти залучити увагу учнів.

2. Підтримка успіху. Успіх у навчанні може бути сильним мотивуючим чинником. Вчителі повинні допомагати учням досягати успіху в навчанні, використовуючи позитивне підкріплення та підтримуючи учнів у випадку зустрічі з труднощами. Важливо також забезпечувати чіткі та реалістичні цілі та завдання для учнів.

3. Сприяння самостійності. Учні повинні мати можливість бути самостійними та приймати власні рішення у навчанні. Вчителі можуть забезпечити це, створивши можливості для учнів робити вибір та взаємодіяти з матеріалом. Наприклад, учні можуть мати можливість вибирати теми для проектів або самостійно вирішувати завдання.

4. Підтримка соціальної взаємодії. Соціальна взаємодія може мати значний вплив на мотивацію навчання у молодших школярів. Вчителі можуть створювати сприятливу атмосферу у класі, де учні взаємодіють між собою та допомагають одне одному. Робота в групах та проведення спільних проектів може сприяти розвитку соціальних навичок учнів та формуванню мотивації до навчання.

5. Розвиток самооцінки. Учні повинні мати можливість визначати свої сильні та слабкі сторони та розвивати свою самооцінку. Вчителі можуть допомагати учням розвивати свою самооцінку шляхом давання конструктивної зворотної зв'язку та допомоги у формуванні позитивної самооцінки.

6. Підтримка інтересів. Вчителі повинні допомагати учням знайти свої інтереси та спрямовувати їх на навчання. Наприклад, якщо учень зацікавлений у конкретній темі, вчителі можуть використовувати цю тему у навчальному процесі та сприяти розвитку цікавості до неї [4].

Дослідження показують, що учні молодшого шкільного віку мають переважно зовнішню мотивацію навчання. Згідно з ними, підлітки в цьому віці зазвичай навчаються з метою отримання зовнішніх нагород, таких як визнання вчителя, позитивні оцінки, подяки від батьків або однолітків. Однак,

дослідження також показують, що внутрішня мотивація починає зростати у цьому віці, особливо в тих учнів, які мають позитивне ставлення до навчання та відчують задоволення від досягнень у ньому [17].

Отже, формування мотивації навчання у молодших школярів є комплексним процесом, що включає в себе різноманітні фактори. Вчителі можуть використовувати різні підходи та методи, щоб стимулювати мотивацію до навчання у своїх учнів. Розвиток позитивної мотивації до навчання не тільки сприятиме успішному навчанню, але й допоможе учням розвивати важливі життєві навички.

2.3. Інструменти та методи підвищення мотивації навчання

Інструменти та методи підвищення мотивації навчання можуть відрізнитися в залежності від вікової категорії учнів, їх індивідуальних потреб та особливостей. Однак, інструменти та методи, які можуть допомогти підвищити мотивацію навчання у молодших школярів, є наступними:

1. Створення цікавих та викликових завдань. Дослідження показують, що завдання, які є цікавими та викликають інтерес, можуть допомогти підвищити мотивацію навчання. Наприклад, студенти можуть бути більш зацікавлені в розв'язанні задачі, які мають реальний життєвий контекст або пов'язані з їхніми особистими інтересами.
2. Використання технологій. Використання різних технологій може допомогти залучити увагу учнів та підвищити їхню мотивацію навчання. Наприклад, відео-уроки, інтерактивні вправи та ігри можуть бути ефективними інструментами для залучення уваги учнів.
3. Використання позитивного підкріплення. Використання позитивного підкріплення, такого як похвала або винагорода за досягнення успіху в навчанні, може допомогти підвищити мотивацію учнів. Важливо, щоб підкріплення було реалістичним та заснованим на досягненні конкретних цілей.

4. Створення позитивного клімату в класі. Учні можуть бути більш мотивованими, коли вони почуваються комфортно та заохочені у класі. Вчителі можуть допомогти створити позитивний клімат в класі, заохочуючи співпрацю, підтримку та взаємодію між учнями. Важливо також враховувати індивідуальні потреби та особливості кожного учня та забезпечувати диференційоване навчання.

5. Створення можливостей для самовираження та самовизначення. Учні можуть бути більш мотивованими, коли вони мають можливість виражати себе та визначати свої навчальні цілі. Наприклад, вчителі можуть давати учням можливість вибирати теми для проєктів або виконання завдань.

6. Створення атмосфери навчання як процесу, а не лише результату. Важливо надавати увагу процесу навчання та забезпечувати можливість для помилок та вдосконалення. Це може допомогти учням бути більш мотивованими до самостійного вивчення та досягнення більш високих результатів [15].

Отже, інструменти та методи підвищення мотивації навчання можуть бути різними та залежати від потреб та особливостей молодшого шкільного віку учнів. Проте, створення цікавих та викликових завдань, використання технологій, позитивного підкріплення, створення позитивного клімату в класі, можливостей для самовираження та створення атмосфери навчання як процесу можуть бути ефективними для підвищення мотивації навчання у даній віковій категорії учнів [12].

2.4. Роль родини та педагогічного колективу у формуванні мотивації навчання у молодших школярів

Родина є одним з найважливіших факторів, які впливають на формування мотивації навчання у молодших школярів. Ось декілька ролей, які родина відіграє в цьому процесі:

1. Підтримка. Родина може стати важливим джерелом підтримки та

стимулювання для молодших школярів. Вона може похвалити дитину за її успіхи, допомогти вирішити проблеми з навчанням та підтримувати її у зусиллях досягти більш високих результатів. Така підтримка може допомогти підвищити мотивацію учнів.

2. Взірці. Родина може бути взірцем для молодших школярів, демонструючи значення навчання та розвитку. Якщо батьки показують, що вони цінують навчання та розвиток, то це може спонукати дітей до таких же зусиль.

3. Планування. Родина може допомогти молодшим школярам встановити цілі та плани для досягнення успіху в навчанні. Наприклад, батьки можуть допомогти дітям скласти розклад навчання, визначити конкретні цілі та плани досягнення цих цілей.

4. Заохочення до навчання. Родина може допомогти молодшим школярам знайти інтерес до навчання, залучити їх до різних видів діяльності, що збільшує їхні можливості для розвитку та самовдосконалення. Батьки можуть використовувати різні методи заохочення до навчання, такі як позитивна підкріплення, винагороди, подарунки тощо.

5. Розвиток навичок самостійності. Родина може допомогти молодшим школярам розвивати навички самостійності та самоконтролю, що може допомогти у підвищенні мотивації до навчання. Наприклад, батьки можуть навчити дітей планувати свій час, організовувати свої навчальні матеріали та допомагати їм ставити та досягати своїх цілей. Це може допомогти дітям розвивати самодисципліну та збільшити їхню впевненість у своїх можливостях.

6. Створення позитивної атмосфери навколо навчання. Родина може створювати позитивну атмосферу навколо навчання, що може стимулювати мотивацію молодших школярів. Наприклад, батьки можуть створювати домашнє оточення, що сприяє навчанню, допомагати дітям знайти час для розвитку та навчання, давати можливість дітям

використовувати свої навички та знання у різних ситуаціях [6].

Крім того, родина може допомогти молодшим школярам зрозуміти, що навчання є важливим елементом їхнього життя, який допоможе їм досягнути успіху у майбутньому. Це може стимулювати мотивацію до навчання та допомогти молодшим школярам розвивати цінні навички та знання, необхідні для подальшого розвитку.

Педагогічний колектив у школі грає важливу роль у формуванні мотивації навчання у молодших школярів. Ось декілька ролей, які він може відігравати в цьому процесі:

1. Створення сприятливого середовища для навчання. Педагогічний колектив може створити комфортні умови для навчання, де діти будуть відчувати себе захищеними та підтриманими. Це може допомогти збільшити мотивацію учнів до навчання.
2. Розробка та використання цікавих та пізнавальних методів навчання. Педагогічний колектив може створювати цікаві уроки та методи навчання, які допомагають підтримувати інтерес дітей до навчання. Це може бути здійснено через використання інтерактивних методів, таких як ігри, дискусії, проекти та інші.
3. Підтримка та мотивація учнів. Педагогічний колектив може бути джерелом підтримки для учнів, що може стимулювати їх досягнення більш високих результатів. Наприклад, педагоги можуть створювати позитивну атмосферу у класі та залучати дітей до спільних дій, що може збільшити їхній інтерес до навчання.
4. Організація конкурсів та заходів. Педагогічний колектив може організовувати різні конкурси та заходи, що можуть стимулювати учнів до навчання та досягнення більших успіхів. Наприклад, це можуть бути конкурси знань, творчі конкурси та інші.
5. Індивідуальний підхід до учнів. Педагогічний колектив може адаптуватися під індивідуальний підхід до кожного учня, дізнаватися про їхні інтереси, потреби та здібності. Це може допомогти педагогам

відшукати спосіб підтримки та мотивації кожного учня окремо, що може збільшити їхній інтерес до навчання. Наприклад, педагог може пропонувати додаткові завдання або допомагати учневі знайти інтереси, що пов'язані з предметом, який вони вивчають.

б. Підведення підсумків та нагородження успішних учнів. Педагогічний колектив може проводити регулярне підведення підсумків досягнень учнів та нагороджувати успішних учнів. Це може бути стимулом для інших учнів та допомогти зберегти їхній інтерес до навчання [9].

Отже, педагогічний колектив грає важливу роль у формуванні мотивації навчання у молодших школярів, за допомогою створення сприятливого середовища для навчання, розробки та використання цікавих та пізнавальних методів навчання, підтримки та мотивації учнів, організації конкурсів та заходів, індивідуального підходу до учнів, підведення підсумків та нагородження успішних учнів.

РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗБІЛЬШЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ У УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

3.1. Загальні рекомендації

Ось деякі загальних рекомендацій, які можуть допомогти збільшити мотивацію навчання у молодших школярів:

1. Створіть сприятливе середовище для навчання. Учні повинні відчувати, що навчання є безпечним та цікавим процесом. Забезпечуйте комфортні умови в класі та вдома, створіть приємну атмосферу та відносини між учнями.
2. Використовуйте цікаві та різноманітні методи навчання. Намагайтеся зробити уроки цікавими та захоплюючими. Використовуйте інтерактивні методи, такі як ігри, дискусії, проекти та інші, щоб залучити учнів до навчання.
3. Дайте учням можливість бути активними учасниками навчального процесу. Подбайте про те, щоб учні мали можливість брати участь у

взаємодії з педагогом та іншими учнями. Наприклад, дайте їм можливість висловлювати свої думки та ідеї, ділитися своїм досвідом.

4. Підтримуйте учнів у їхніх успіхах та допомагайте їм розвиватися. Виявляйте інтерес до того, що учні роблять, підтримуйте їхні ініціативи та допомагайте їм розвивати свої таланти. Це може стати джерелом позитивного ставлення до навчання та бажання розвиватися.

5. Організуйте конкурси та заходи, що стимулюють учнів до навчання та досягнення більших успіхів. Наприклад, можна провести конкурс знань, творчі конкурси, спортивні змагання та інші заходи, які можуть стати стимулом досягнення більших успіхів та позитивного ставлення до навчання.

6. Дайте учням можливість вибору. Наприклад, дайте їм можливість вибрати тему для проекту або завдання, яке вони хочуть виконати. Це допоможе учням почувати себе більш активними учасниками навчального процесу та збільшить їхню мотивацію до навчання.

7. Підтримуйте розвиток самостійності та самоконтролю учнів. Дайте їм можливість самостійно планувати свої дії та відповідально виконувати завдання. Навчіть учнів ставити перед собою цілі та розробляти стратегії досягнення цих цілей.

8. Підтримуйте позитивне ставлення до помилок та невдач. Навчіть учнів, що помилки є необхідною частиною процесу навчання та є можливістю для вдосконалення своїх знань та навичок. Допоможіть учням розвивати вміння переживати невдачі та навчитися з них витягати корисні уроки.

9. Навчайте учнів, що навчання є важливим та цінним процесом. Поясніть, які можливості відкриває навчання та як воно може допомогти у досягненні мети в житті. Допоможіть учням розуміти, що їхні знання та навички є цінними та можуть бути корисними для них у майбутньому [2].

Загальною метою є створення мотивуючого середовища для навчання, в якому учні відчувають комфорт та зацікавлені у навчанні. На практиці це

можна зробити через застосування різноманітних методів навчання, допомогу у розвитку самостійності та самоконтролю учнів, створення можливостей для вибору та підтримку позитивного ставлення до навчання. Для досягнення цієї мети важливо враховувати індивідуальні потреби та особливості кожного учня, створюючи індивідуальні підходи до навчання та розвитку. Навчання повинно бути цікавим, захоплюючим та різноманітним, щоб стимулювати розвиток учнів та допомогти їм досягти успіху в житті [22].

3.2. Рекомендації для батьків та педагогів

Основні рекомендації для батьків щодо збільшення мотивації навчання у дітей молодшого шкільного віку:

1. Створіть комфортну та стимулюючу атмосферу вдома. Діти повинні мати чисте та затишне місце для навчання з достатньою кількістю світла та простору. Також важливо, щоб у дитини було достатньо часу для відпочинку та ігор.
2. Заохочуйте дитину до навчання. Підтримуйте дитину в її зусиллях та дотримуйтесь позитивного ставлення до навчання. Радійте її успіхам та висловлюйте свою підтримку у випадках, коли їй складно.
3. Робіть навчання цікавим та захопливим. Використовуйте різні методи та технології, які забезпечать цікавість дитини до навчання. Наприклад, використовуйте ігри, розвивальні вправи та інші методи, які будуть приваблювати дитину.
4. Дозволяйте дитині самостійно вибирати, що вона хоче вивчати. Наприклад, дитина може вибрати тему для проекту або книгу для читання. Це допоможе дитині почувати себе більш відповідальною за своє навчання.
5. Навчайте дитину технікам планування та організації часу. Розкажіть їй про важливість планування та ставлення до навчання з відповідальністю.
6. Приділяйте увагу розвитку соціальної компетентності дитини. Допоможіть дитині розуміти важливість спілкування з іншими та засвоєння правил поведінки.

7. Забезпечуйте позитивне ставлення до навчання в буденному житті. Наприклад, говоріть про те, які нові знання можна здобути, які корисні навички можна вивчити, які можливості відкриваються завдяки навчанню. Також можна показувати приклади успішних людей, які досягли своїх цілей завдяки навчанню та працелюбності [13].

Нарешті, важливо пам'ятати, що кожна дитина є унікальною та має свої власні інтереси та потреби. Тому важливо бути відкритим до спілкування та співпраці з дитиною, адаптувати підхід до її потреб та стиль навчання. Це допоможе збільшити мотивацію та успішність навчання дитини.

Основні рекомендації для педагогів щодо збільшення мотивації навчання у дітей молодшого шкільного віку:

1. Створіть цікаве та захоплююче середовище навчання. Використовуйте різні методи та технології, щоб забезпечити цікавість та захопленість учнів до навчання. Наприклад, використовуйте ігри, розвивальні вправи, додаткові матеріали та різноманітні форми роботи.
2. Застосовуйте диференційований підхід до навчання. Допоможіть кожному учневі знайти свій індивідуальний шлях до успіху та розвитку.
3. Забезпечуйте можливості для самовираження та самостійної діяльності. Допоможіть учням розвивати свої таланти та інтереси, надайте можливість для самостійного вибору тем, проектів та завдань.
4. Використовуйте позитивні форми мотивації. Заохочуйте та підтримуйте учнів, використовуючи позитивне підсилення. Підтримуйте учнів у їхніх зусиллях та радійте їхнім успіхам.
5. Враховуйте різні типи мотивації. Для різних учнів діють різні типи мотивації, тому варто враховувати особистість учня, його потреби та інтереси.
6. Використовуйте різні типи мотивації. Використовуйте різні форми мотивації, такі як інтрузивна мотивація (зовнішній стимул, наприклад, нагорода), або інтроспективна мотивація (внутрішня мотивація, пов'язана з особистісними цінностями та інтересами). Для різних учнів діють різні

типи мотивації, тому варто враховувати особистість учня, його потреби та інтереси.

7. Надавайте зворотний зв'язок. Надайте учням зворотний зв'язок щодо їхніх досягнень та прогресу в навчанні, дійте як наставник і підтримуйте їхню мотивацію.

8. Приділяйте увагу розвитку соціальних навичок. Розвивайте у учнів навички співпраці, комунікації та емоційної регуляції, що допоможе їм бути більш успішними та здібними в навчанні.

9. Надавайте можливості для успіху. Створіть можливості для успіху та досягнень, наприклад, використовуючи різні форми оцінювання, заохочення та визнання успіху.

10. Створюйте позитивну атмосферу. Створіть позитивну та дружню атмосферу в класі, щоб учні могли відчувати підтримку та згуртованість. Забезпечуйте безпеку, сприяйте взаємодії та допомагайте учням вирішувати конфлікти.

11. Забезпечуйте дотримання розкладу. Забезпечуйте дотримання розкладу та дисципліни, щоб учні могли відчувати стабільність та порядок, що допоможе їм краще концентруватися та зосереджуватися на навчанні.

12. Відзначаєте успіхи. Відзначаєте успіхи учнів, надавайте можливість для вираження їхніх досягнень та заслуження визнання за свої зусилля [16].

Нарешті, важливо пам'ятати, що кожен учень є індивідуальною особистістю з власними потребами, інтересами та мотиваціями. Тому, успішна робота з учнями вимагає індивідуального підходу до кожного з них. Вчителі повинні знати своїх учнів і враховувати їхні потреби та інтереси при плануванні та реалізації навчального процесу. Навчання повинно бути стимулюючим, захоплюючим та цікавим для учнів, щоб вони з радістю й ентузіазмом займалися ним та досягали успіхів.

ВИСНОВОК

Після виконання роботи, можна прийти до висновку, що мотивація навчання є психологічним процесом, що включає в себе комплекс внутрішніх і зовнішніх факторів, які збуджують, направляють та підтримують активність учнів у процесі навчання.

Мотивація до навчання є важливим фактором академічного успіху учнів молодшої школи. Учні, які вірять у свою здатність досягти поставлених цілей завдяки самоефективності, з більшою ймовірністю будуть мотивовані до навчання. Існує декілька факторів, які можуть впливати на мотивацію навчання учнів, а саме: індивідуальні риси учнів, інтерес до предмету, очікування успіху, відносини з вчителем, соціальне оточення, доступність ресурсів, методи навчання, оцінювання.

Компетентність до навчання означає здатність до самостійного і

ефективного навчання. Ця компетенція включає у себе набір навичок, які допомагають учневі вчитися і розвиватися на протязі всього життя, такі як: уміння планувати і керувати своїм часом; уміння поставити цілі та розробити стратегії для досягнення цих цілей; уміння знаходити та використовувати різноманітні ресурси для навчання, такі як книги, статті, інтернет-ресурси тощо; уміння самостійно оцінювати свій прогрес і визначати, як можна поліпшити свої результати.

Учні молодшого шкільного віку можуть мати різноманітні мотивації навчання, такі як: задоволення від самого процесу навчання, досягнення успіху, бажання зрозуміти світ, соціальна мотивація, зовнішня мотивація, внутрішня мотивація.

Дослідження вказують, що найчастіше в учнів молодшого шкільного віку переважає зовнішня мотивацію навчання. Однак, дослідження також показують, що внутрішня мотивація має тенденцію зростати з віком, особливо в тих учнів, які мають позитивне ставлення до навчання та відчувають задоволення від досягнень у ньому.

Мотивація навчання у молодших школярів формується через різні чинники, такі як: зацікавленість, підтримка успіху, сприяння самостійності, підтримка соціальної взаємодії, розвиток самооцінки, підтримка інтересів.

Вчителі та батьки можуть відігравати вирішальну роль у мотивації учнів, створюючи позитивну та доброзичливу атмосферу в класі та вдома, плануючи добре структуровані та змістовні уроки, а також надаючи учням можливість для автономії та співпраці. Допитливість і бажання вчитися також є важливими факторами, які заохочують учнів підходити до нових і складних ситуацій з очікуванням зростання та очікуванням успіху. Важливо пам'ятати, що мотивація не повинна губитися в акценті на складанні тестів і підвищенні стандартів, і що учні повинні розвивати в собі якості мотивації, щоб стати самостійними учнями і продовжувати навчання після невдалих спроб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюшина М. В. Мотивування учнів до навчання. Психологія діяльності та навчальний менеджмент. *Українські підручники, посібники та статті - Бібліотека Posibniki. Електронна бібліотека підручників онлайн.* 2022. URL: <https://posibniki.com.ua/post-motivuvannya-uchniv-do-navchannya> (дата звернення: 24.03.2023).
2. Вишнякова О. 7 способів мотивувати дитину краще вчитися в школі. *Українська правда* *Життя.* 2021. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/09/9/245856/> (дата звернення: 24.03.2023).
3. Волянюк А. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів. *Освітній портал.* 2020.

URL: <https://op.ua/ru/pedclass/naukova-stattya/motivaciya-yak-faktor-pidvischennya-navchalnoyi-uspishnosti-molodshih-shkolyariv> (дата звернення: 24.03.2023).

4. Гречковська Л. П. Формування мотивації навчальної діяльності молодших школярів. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. 2019. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-motivaci-navchalno-diyalnosti-molodshih-shkolyariv-95553.html> (дата звернення: 24.03.2023).

5. Грущенко С. І. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності. *ХНПУ імені Г.С. Сковороди*. 2019. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/biblioteka/motyvatsiya_yak_faktor.pdf (дата звернення: 24.03.2023).

6. Друховець Н. Г. Формування мотивації навчальної діяльності учнів як засобу підвищення якості знань. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. 2018. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-motivaci-navchalno-diyalnosti-uchniv-yak-zasobu-pidvischennya-yakosti-znan-67160.html> (дата звернення: 24.03.2023).

7. Дуткевич Т. Дитяча психологія : навч. посіб. Україна : ЦУЛ, 2012. 424 с.

8. Кабашна Л. В. Фактори, які впливають на рівень навчальних досягнень учнів. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. 2019. URL: <https://naurok.com.ua/faktori-yaki-vplivayut-na-riven-navchalnih-dosyagnen-uchniv-129609.html> (дата звернення: 24.03.2023).

9. Кучеряка Н. О. Взаємодія сім'ї та школи у формуванні особистості школяра. *ТОВ «Всеосвіта»*. 2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0001h8-f194.doc.html> (дата звернення: 24.03.2023).

10. Корчакова Н. Психологічні основи дитячої самопрезентації : монографія. Україна : Центр навч. літ., 2021. 288 с.

11. Марківська Н. О. НАВЧАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. *Освітній*

- проект «На Урок» для вчителів. 2022.
URL: <https://naurok.com.ua/navchalna-motivaciya-yak-odin-iz-kriteri-v-efektivnosti-osvitnogo-procesu-296409.html> (дата звернення: 24.03.2023).
12. МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ТА АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ. *Запорізька гімназія №50 Запорізької міської ради Запорізької області.*
URL: http://gymnasium50.zp.sch.in.ua/metodichna_robota/metodichnij_visnik/_metodi_i_prijomi_formuvannya_pozitivnoi_motivacii_ta_aktivizacii_navchaljno-doslidnicjkoj_diyalnosti_uchniv/ (дата звернення: 24.03.2023).
13. Міністерство освіти і науки України - Підтримай дитину: рекомендації батькам для збереження та підвищення мотивації до навчання у школярів початкових класів. *Міністерство освіти і науки України.* 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/pidtrimaj-ditinu-rekomendaciyi-batkam-dlya-zberezhennya-ta-pidvishennya-motivaciyi-donavchannya-u-shkolyariv-pochatkovih-klasiv> (дата звернення: 24.03.2023).
14. Мотивація навчальної діяльності. *Pidru4niki.*
URL: https://pidru4niki.com/17450602/psihologiya/motivatsiya_navchalnoyi_diyalnosti (дата звернення: 24.03.2023).
15. Насіковська О. М. Інструменти та способи мотивування учасників освітнього процесу. *Освітній проект «На Урок» для вчителів.* 2022.
URL: <https://naurok.com.ua/instrumenti-ta-sposobi-motivuvannya-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-284876.html> (дата звернення: 24.03.2023).
16. Поради педагогам. *Головна сторінка школи № 7.* URL: http://zosh7-nizhyn.ho.ua/Psiholog_pedagog.htm (дата звернення: 24.03.2023).
17. Семців Ю. ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ. *Репозитарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.* 2015.
URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13010/1/6Semtsiv.pdf> (дата звернення: 24.03.2023).

18. Сюгай О. В. Формування у молодших школярів мотивації до навчання. *ТОВ «Всеосвіта»*. 2019.
URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01009n3a-18f2.docx.html> (дата звернення: 24.03.2023).
19. Токарева Н.М. Основи вікової психології : навчально-методичний посібник : Кривий Ріг, 2013 – 283 с.
20. ФАКТОРИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. *Stud*.URL:https://stud.com.ua/120546/psihologiya/faktori_rozvitku_motivatsiy_i_navchalnoyi_diyalnosti (дата звернення: 24.03.2023).
21. Яворська Н. Т. Стаття “Формування ключових компетентностей молодших школярів в умовах впровадження Нової української школи”. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. 2019.
URL: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-klyuchovih-kompetentnostey-molodshih-shkolyariv-v-umovah-vprovadzhennya-novo-ukra-nsko-shkoli-97265.html> (дата звернення: 24.03.2023).
22. Як підтримувати мотивацію учнів: 21 проста ідея. *Освіта.UA*. 2021.
URL: <https://osvita.ua/school/method/85173/> (дата звернення: 24.03.2023).